

JÄTEJENGIRASTIT

Tämä rastirata soveltuu 4–6-luokkalaisille. Sisältö sopii mainiosti esimerkiksi ympäristöpäiviin tai ympäristö- ja luonnontieteiden tuntien yhteyteen, kun puhutaan kierrättämisestä ja luonnonvaroista.

Voit käyttää rasteja joko sisällä tai ulkona. Aseta rastit radan muotoon, jolloin niiden kiertäminen käy helposti. Tämän materiaalin lopussa on vastauslomake, jota voi tulostaa tarvittavan määrän.

Jaa osallistujille, joko pienryhmille, pareille tai yksittäin vastauslomake ja kynä. Kerro, että vastausvaihtoehdoista voi olla useampikin oikein. Ohjaa lapset siirtymään radalla eri kohtiin ja kiertämään niin, että he saavat vastattua kaikkiin kysymyksiin. Kerro, että lopuksi tehdään tarkistus ja käydään läpi oikeat vastaukset yhdessä. Oikeat vastaukset löytyvät tämän materiaalin lopusta.

Jätejengi materiaalia on hyvä käyttää ennen jätejengirasti tehtävää, koska se helpottaa oppilaiden suoriutumista rasteilla.

Lähde Jätejengi vauhdissa -materiaalille saatu Lounais-Suomen Jätehuollosta.

Jätejengiympäristökasvatuspaketin alkuperäiset tekijät ovat Paula Väisänen, Anna Kangas ja Jenni Koivisto, Green Innovation, 2002. Materiaali on päivitetty 04/2020.

Mukavia hetkiä Jätejengin seurassa ja vauhdikkaita kierrätyshetkiä toivottelee Jäte kukko.

facebook.com/jatekukko

instagram.com/jatekukko

1.

PAAVO PAPERI

Paperin keräys on aloitettu Suomessa 1940-luvulla. Keräämme paljon paperia ja viemme ne paperinkeräykseen. Sieltä paperi lähtee paperitehtaalle takaisin kierrätettäväksi.

Kuinka monta kertaa paperia voidaan kierrättää?

- A) Kerran
- B) Viisi–kuusi kertaa
- C) Sata kertaa

2.

MATTI MAITOTÖLKKI

Maito- ja mehutölkit sekä murolaatikot ja jauhopussit kuuluvat kartonkipakkausten keräysastiaan ja niistä tehdään uusia kartonkituotteita.

Mikä on ympäristön kannalta paras tapa käsitellä kartonkipakkauksia?

- A) Polttaminen
- B) Kierrättäminen
- C) Maahan hautaaminen

3.

HILKKA HILLOPURKKI

Pakkauslasin kierrättäminen on tarkkaa puuhaa eikä joukkoon saa laittaa posliinia tai astialasia (kuten juomalaseja tai lasivuokia), sillä ne voivat pilata koko erän.

Mutta miksi?

- A) Ne voivat sekoittuessaan aiheuttaa räjähdyksen
- B) Ne sulavat eri lämpötilassa kuin pakkauslasi
- C) Ne värjäävät pakkauslasin

4.

PERTTI PELTIPURKKI

Metallia voidaan kierrättää loputtomiin uusien tuotteiden valmistuksessa. Sen kierrättäminen uusiksi tuotteiksi säästää energiaa metallista riippuen peräti 60–95 %.

Jos alumiininen juomatölkki päätyy kierrätyksen sijasta luontoon, niin miten kauan sen hajoaminen kestää?

- A) 10 vuotta
- B) 100 vuotta
- C) 200–500 vuotta

5.

PIPSA BIOJÄTE

Ruoka- ja puutarhajäte hajoaa kompostorissa ja biokaasulaitoksella mullaksi haitattomasti. Ennen biojätettä vietiin kaatopaikalle. Näin ei enää tehdä, sillä kaatopaikan hapettomissa olosuhteissa biojätteestä muodostui ympäristölle haitallista kaasua.

Mitä haitallista kaasua?

- A) Etaania
- B) Kasvihuonekaasua, kuten metaania
- C) Pakokaasua

6.

KEPA KETSUPPIPULLO

Kotien muovipakkauksia voidaan kierrättää huuhtelemalla pakkaukset ja viemällä ne muovipakkausten keräysastiaan.

Mitä kierrätysmuovista jalostetaan?

- A) Muovigranulaattia, josta tehdään esimerkiksi muovipusseja ja ämpäreitä
- B) Juoksuhiiekkaa
- C) Kultapölyä

7.

LIISA LIMSAPULLO

Suomessa palautuspullojärjestelmästä vastaa PALPA eli Suomen Palautuspakkaus Oy.

Mitä muoviselle limsapullolle tapahtuu sen jälkeen, kun se palautetaan palautusautomaattiin?

- A) Muovipullostä tehdään muovilusikoita
- B) Muovipullo pestään ja täytetään uudestaan juomatehtaalla
- C) Muovipullo litistetään, rouhitaan paloiksi ja käytetään uuden pullon valmistuksessa

8.

JAAKKO JÄTEÖLJY

Jäteöljy kuuluu vaarallisiin jätteisiin. Maahan valunut öljy pilaa pohjavesiä. Jo yksi litra öljyä pilaa miljoona litraa juomavedeksi käytettävää pohjavettä.

Jos maahan on kaatunut öljyä niin mitä sille maalle tehdään?

- A) Pilaantunut maa kaivetaan pois ja tilalle tuodaan puhdasta maata
- B) Pilaantunut maa sytytetään, jolloin öljy palaa pois
- C) Pilaantunut maa-alue peitetään soralla

9.

NELLI NOJATUOLI

Osa nojatuolien ja sohvien materiaalista on puuta. Puun alkuperästä riippuen nojatuoli on saatettu valmistaa myös uhanalaisesta sademetsäpuusta. Forest Stewardship Council eli FSC-merkinnän voi löytää joistain puukalusteista.

Mitä merkki tarkoittaa?

- A) Tuotteessa käytetty puu on aina peräisin suomalaisista metsistä
- B) Tuote sopii ulos
- C) Tuote on peräisin sertifioiduista, ympäristön ja ihmisten kannalta vastuullisesti hoidetuista metsistä

10.

KAISA KÄNNYKKÄ

Sähkölaitteiden valmistukseen kuluu paljon arvokkaita materiaaleja ja niiden talteen saamisen takia olisi tärkeää, että korjauskelvottomat sähkölaitteet tuotaisiin sähkölaitteiden vastaanottopaikkoihin.

Mitkä kuuluvat sähkölaitteiden keräykseen kännykän kaveriksi?

- A) Paristoilla tai akulla toimivat laitteet, esim. lelut tai akkuporakone
- B) Energiansäästölamput, loisteputket ja led-valot
- C) Jääkaapit ja muut sähköllä toimivat kodinkoneet

11.

EEMELI ENERGIAANSÄÄSTÖLAMPPU

Vähän energiaa kuluttavat energiansäästölamput toimivat pitkään, mutta lopulta nekin hajoavat. Niissä on sisällä myrkyllistä elohopeaa eikä niitä saa heittää tavalliseen roskikseen.

Minne energiansäästölamput kuuluvat, kun ne eivät valaise enää?

- A) Omaan keräyspisteeseen joko sähkölaitteita myyvään kauppaan tai lajitteluasemalle
- B) Siivouskaapin hyllylle
- C) Joulukuuseen koristeeksi

12.

RONJA RANTAPALLO

Rantapallot ja muut PVC-muovista tehdyt tavarat tai pakkaukset eivät kelpaa muovipakkausten keräykseen, vaan ne kuuluvat sekajätteeseen.

Mitkä kuuluvat rantapallon kanssa sekajätteeseen?

- A) Muoviset leipäpussit ja leikkelerasiat
- B) Rikkinäiset sukat ja rikkinäinen reppu
- C) Käytetyt hammasharjat, rasvaiset pitsalaatikot sekä rikkoutuneet astiat

JÄTEJENGIRASTIEN OIKEAT VASTAUKSET KELTAISELLA

1. PAAVO PAPERI

Paperin keräys on aloitettu Suomessa 1940- luvulla. Keräämme paljon paperia ja viemme ne paperinkeräykseen. Sieltä paperi lähtee paperitehtaalle takaisin kierrätettäväksi.

Kuinka monta kertaa paperia voidaan kierrättää?

- A) Kerran
- B) Viisi–kuusi kertaa
- C) Sata kertaa

2. MATTI MAITOTÖLKKI

Maito- ja mehutölkit sekä murolaatikot ja jauhopussit kuuluvat kartonkiastiaan ja niistä tehdään uusia kartonkituotteita.

Mikä on ympäristön kannalta paras tapa käsitellä kartonkipakkauksia?

- A) Polttaminen
- B) Kierrättäminen
- C) Maahan hautaaminen

3. HILKKA HILLOPURKKI

Pakkauslasin kierrättäminen on tarkkaa puuhaa eikä joukkoon saa laittaa posliinia tai astialasia (kuten juomalaseja tai lasivuokia), sillä ne voivat pilata koko erän.

Mutta miksi?

- A) Ne voivat sekoituessaan aiheuttaa räjähdyksen
- B) Ne sulavat eri lämpötilassa kuin pakkauslasi
- C) Ne värjäyvät pakkauslasin

4. PERTTI PELTIPURKKI

Metallia voidaan kierrättää loputtomiin uusien tuotteiden valmistuksessa. Sen kierrättäminen uusiksi tuotteiksi säästää energiaa metallista riippuen peräti 60–95 %.

Jos alumiininen juomatölkki päättyy kierrätyksen sijasta luontoon, niin miten kauan sen hajoaminen kestää?

- A) 10 vuotta
- B) 100 vuotta
- C) 200–500 vuotta

5. PIPSA BIOJÄTE

Ruoka- ja puutarhajäte hajoaa kompostorissa ja biokaasulaitoksella mullaksi haitattomasti.

Ennen biojätettä vietiin kaatopaikalle. Näin ei enää tehdä, sillä kaatopaikan hapettomissa olosuhteissa biojätteestä muodostui ympäristölle haitallista kaasua.

Mitä haitallista kaasua?

- A) Etaania
- B) Kasvihuonekaasua, kuten metaania
- C) Pakokaasua

6. KEPA KETSUPPIPULLO

Kotien muovipakkauksia voidaan kierrättää huuhtelemalla pakkaukset ja viemällä ne muovipakkausten keräysastiaan.

Mitä kierrätysmuovista jalostetaan?

- A) Muovigranulaattia, josta tehdään esimerkiksi muovipusseja ja ämpäreitä
- B) Juoksuhiekkää
- C) Kultapölyä

7. LIISA LIMSAPULLO

Suomessa palautuspullojärjestelmästä vastaa PALPA eli Suomen Palautuspakkaus Oy.

Mitä muoviselle limsapulolle tapahtuu sen jälkeen, kun se palautetaan palautusautomaattiin?

- A) Muovipullosta tehdään muovilusikoita
- B) Muovipullo pestään ja täytetään uudestaan juomatehtaalla
- C) Muovipullo litistetään, rouhitetaan paloiksi ja käytetään uuden pullon valmistuksessa

8. JAAKKO JÄTEÖLJY

Jäteöljy kuuluu vaarallisiin jätteisiin. Maahan valunut öljy pilaa pohjavesiä. Jo yksi litra öljyä pilaa miljoona litraa talousvedeksi käytettävää pohjavettä.

Jos maahan on kaatunut öljyä niin mitä sille maalle tehdään?

- A) Pilaantunut maa kaivetaan pois ja tilalle tuodaan puhdasta maata
- B) Pilaantunut maa sytytetään, jolloin öljy palaa pois
- C) Pilaantunut maa-alue peitetään soralla

9. NELLI NOJATUOLI

Osa nojatuolien ja sohvien materiaalista on puuta. Puun alkuperästä riippuen nojatuoli on saatettu valmistaa myös uhanalaisesta sademetsäpuusta. Forest Stewardship Council eli FSC-merkinnän voi löytää joistain puukalusteista.

Mitä merkki tarkoittaa?

- A) Tuotteessa käytetty puu on aina peräisin suomalaisista metsistä
- B) Tuote sopii ulos
- C) Tuote on peräisin sertifioiduista, ympäristön ja ihmisten kannalta vastuullisesti hoidetuista metsistä.

10. KAISA KÄNNYKKÄ

Sähkölaitteiden valmistukseen kuluu paljon arvokkaita materiaaleja ja niiden talteen saamisen takia olisi tärkeää, että korjauskelvottomat sähkölaitteet tuotaisiin sähkölaitteiden vastaanottoaikoihin.

Mitkä kuuluvat sähkölaitteiden keräykseen kännykän kaveriksi?

- A) Paristoilla tai akulla toimivat laitteet, esim. lelut tai akkuporakone
- B) Energiansäästölamput, loisteputket ja led-valot
- C) Jääkaapit ja muut sähköllä toimivat kodinkoneet

11. EEMELI ENERGIANSÄÄSTÖLAMPPU

Vähän energiaa kuluttavat energiansäästölamput toimivat pitkään, mutta lopulta nekin hajoavat. Niissä on sisällä myrkyllistä elohopeaa eikä niitä saa heittää tavalliseen roskikseen.

Minne energiansäästölamput kuuluvat, kun ne eivät valaise enää?

- A) Omaan keräyspisteeseen joko sähkölaitteita myyvään kauppaan tai lajitteluasemalle
- B) Siivouskaapin hyllylle
- C) Joulukuuseen koristeeksi

12. RONJA RANTAPALLO

Rantapallot ja muut PVC-muovista tehdyt tavarat tai pakkaukset eivät kelpaa muovipakkausten keräykseen, vaan ne kuuluvat polttokelpoiseen jätteeseen.

Mitkä kuuluvat rantapallon kanssa polttokelpoiseen jätteeseen?

- A) Muoviset leipäpussit ja leikkelerasiat
- B) Rikkinäiset sukat ja rikkinäinen reppu
- C) Käytetyt hammasharjat, rasvaiset pitsalaatikat sekä rikkoutuneet astiat

Jätejengirastien vastauslomake. Ympyröi mielestäsi oikea vastaus.

1.	A	B	C
2.	A	B	C
3.	A	B	C
4.	A	B	C
5.	A	B	C
6.	A	B	C
7.	A	B	C
8.	A	B	C
9.	A	B	C
10.	A	B	C
11.	A	B	C
12.	A	B	C

Jätejengirastien vastauslomake. Ympyröi mielestäsi oikea vastaus.

1.	A	B	C
2.	A	B	C
3.	A	B	C
4.	A	B	C
5.	A	B	C
6.	A	B	C
7.	A	B	C
8.	A	B	C
9.	A	B	C
10.	A	B	C
11.	A	B	C
12.	A	B	C

Jätejengirastien vastauslomake. Ympyröi mielestäsi oikea vastaus.

1.	A	B	C
2.	A	B	C
3.	A	B	C
4.	A	B	C
5.	A	B	C
6.	A	B	C
7.	A	B	C
8.	A	B	C
9.	A	B	C
10.	A	B	C
11.	A	B	C
12.	A	B	C

Jätejengirastien vastauslomake. Ympyröi mielestäsi oikea vastaus.

1.	A	B	C
2.	A	B	C
3.	A	B	C
4.	A	B	C
5.	A	B	C
6.	A	B	C
7.	A	B	C
8.	A	B	C
9.	A	B	C
10.	A	B	C
11.	A	B	C
12.	A	B	C